

Docentenhandleiding Basisonderwijs ter voorbereiding op de gastles van: **Jacqueline Wallage**

Introductie

Binnenkort ontvang jij een gast spreker in de klas. Deze gast spreker maakt deel uit van jouw lessen over de Tweede Wereldoorlog en de Jodenvervolgning. De gastles duurt ongeveer 50 tot 70 minuten, afhankelijk van wat is afgesproken met de docent. De gastles bestaat uit twee delen: een verhaal en aansluitend een nagesprek. Het is belangrijk om naar aanleiding van [de bijgevoegde biografie](#) vragen voor te bereiden, die aan de gast spreker kunnen worden gesteld. Ongetwijfeld heb je meerdere lessen aan WO2 besteed. In deze handleiding vind je tips en verdiepingsvragen bij het werkblad die je ter voorbereiding op de komst van Jacqueline kunt doen.

Duur les: 60 minuten

Doelgroep: Basisonderwijs groep 7/8

Thema: WO2, Jodenvervolgning, Kristallnacht, razzia, concentratiekampen

Leerdoelen:

- Leerlingen denken na over oorlogen waarover zij gehoord hebben en wisselen kennis uit.
- Leerlingen kennen belangrijke gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog en kunnen deze op volgorde zetten.
- Leerlingen doen onderzoek naar een bron en een familielid van de gast spreker die de Holocaust niet heeft overleefd.
- Leerlingen denken na over keuzes en dilemma's en onderzoeken de rol van de omstander.
- Leerlingen worden voorbereid op de thematiek uit het verhaal van de gast spreker.

Structuur werkblad

Introductie + filmpje 'De oorlog in zeven minuten'	10 minuten
Opdracht 1: Generaties	5 minuten
Opdracht 2: Oorlog toen en nu	5 minuten
Opdracht 3: Tijdlijn	10 minuten
Opdracht 4: De omstander	15 minuten
Opdracht 5: Zolang je naam genoemd wordt	10 minuten
Slot: Vragen voorbereiden	5 minuten

Voorbereiding

- Lees deze handleiding, met achtergrondinformatie en tips om de verdiepingsvragen te bespreken, goed door.
- Bereid samen met jouw leerlingen vragen voor die aan Jacqueline kunnen worden gesteld.
- Print het werkblad uit (zie hieronder) en verdeel ze onder de leerlingen.
- Introduceer [de biografie van de gast spreker](#) na afloop van de les
- Bekijk gezamenlijk als start het filmpje [filmpje 'De oorlog in zeven minuten'](#)

Opdracht 1

Generaties

Leerlingen bedenken tot welke generatie de gastspreker behoort en denken na of de oorlog ook in de levens van deze generatie een rol kan spelen.

Tips ter bespreking:

- Het antwoord op vraag b is waar. Benoem dat voor veel kinderen van oorlogsslachtoffers een oorlog zijn sporen achterlaat. Een oorlog werkt vaak generaties lang door. Kinderen die de oorlog niet hebben meegemaakt, hebben vaak te dealen met de trauma's van hun ouders (of grootouders).
- Benoem dat ook de oorlogen die nu in de wereld gaande zijn, hun sporen na zullen laten bij de volgende generaties.
- Wees je bewust van eventuele oorlog of vluchtgeschiedenis van leerlingen.

Opdracht 2

Oorlog toen en nu

Leerlingen denken na over oorlogen waarover zij gehoord hebben en wisselen kennis en gedachten uit.

Tips

- Wees je bewust van eventuele oorlogsverhalen en ervaringen in de klas.
- Benoem dat oorlogen (helaas) iets van alle tijden is. Benoem dat er vandaag de dag ongeveer 110 miljoen mensen (waarvan 1/3e kind) op de vlucht zijn voor oorlog.

Opdracht 3

Tijdlijn

Leerlingen maken een tijdlijn en zetten de volgende gebeurtenissen op volgorde.

1. Adolf Hitler komt aan de macht en veel Joden vluchten uit nazi-Duitsland – 1933
2. In Duitsland worden huizen en winkels van Joden vernield. Het is vanaf dit moment moeilijk om uit nazi-Duitsland te vluchten – 1938
3. Nederland wordt bezet door Nazi-Duitsland en de nazi's zijn de baas in Nederland – 1940
4. Anti-Joodse maatregelen worden ingevoerd en Joodse kinderen worden van school gestuurd – 1941
5. Joden worden opgeroepen zich te melden om te gaan 'werken' in kampen, de eerste mensen duiken onder – 1942
6. Joodse mannen, vrouwen en kinderen worden opgepakt en via Westerbork naar concentratiekampen gedeporteerd en vermoord – 1942 - 1945
7. Nederland is bevrijd en de weinige overlevenden keren terug naar Nederland – 1945
8. Kinderen en kleinkinderen van overlevenden én slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog vertellen wat er met hun familie is gebeurd voor de klas – 2018-nu

Tips ter bespreking:

- Bespreek en vergelijk de tijdlijnen.
- Licht de tijdlijn kort toe zodat leerlingen een helder beeld hebben van het verloop van de Tweede Wereldoorlog.

- Vraag leerlingen welke gebeurtenissen zij nog meer kunnen bedenken.
- Maak het persoonlijk: Kunnen ze een grote gebeurtenis koppelen aan een persoonlijke gebeurtenis? Bijvoorbeeld het verhaal van Anne Frank of andere historische figuren. Om de gevolgen van de grote gebeurtenissen te koppelen aan wat dit voor mensen betekenden, maak je de geschiedenis tastbaar en invoelbaar voor leerlingen.

Opdracht 4

De omstander

Leerlingen beantwoorden vragen over een historische foto. Je kunt ervoor kiezen hen in tweetallen aan de slag te zetten met deze opdracht of je behandelt de foto klassikaal. Bespreek vervolgens wat leerlingen allemaal is opgevallen aan de foto en bespreek wat leerlingen vinden van de stelling: 'De mensen die erbij staan te kijken moeten ingrijpen'

Tips ter bespreking:

- Er is geen goed of fout, het gaat erom dat leerlingen met elkaar afwegen wat mensen (de omstanders) in deze situatie hadden kunnen doen. Hiervoor is het belangrijk om context bij de foto te geven (zie bron).
- Benoem verschillende rollen die je ziet/niet ziet op de foto: Dader (de man die de winkel stuk maakt), slachtoffer (de eigenaar van de winkel, niet zichtbaar), Helper (iemand die ingrijpt, niet zichtbaar), de omstander (de mensen die erbij staan te kijken). De rollen zijn fluide, slachtoffers kunnen ook helpers zijn. En de rollen zijn actueel.
- Het helpt leerlingen om na te denken over de dilemma's waarvoor doodgewone mensen kwamen te staan en welke keuzes ze op dat moment maakten. Dit geeft hen een genuanceerder beeld op de gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog door in te zoomen op één persoon en diens handelen.
- Belangrijk is om met leerlingen op zoek te gaan naar handelingsperspectieven, welke opties hadden deze mensen en wat deden zij? brug naar nu: welke handelingsperspectieven heb jij nu wanneer je geconfronteerd wordt met onrecht of met mensen die hulp nodig hebben?

Bron: De foto is genomen tijdens de Kristallnacht, de nacht van 9 op 10 november 1938 waarin in heel nazi-Duitsland winkels van Joden kapot werden gemaakt, synagogen in brand werden gestoken en Joodse mannen werden opgepakt en een aantal zelfs vermoord. Duitsland is dan al vijf jaar onder de dictatuur van Adolf Hitler, de discriminerende wetten tegen de Joden worden steeds erger en er zijn tegen die tijd al vele Joden gevlucht, de haat tegen Joden wordt breed gedragen onder de bevolking en diegenen die het hier niet mee eens zijn, worden de mond gesnoerd. Je uitspreken tegen het bestuur van de nazi's brengt risico's met zich mee.

